

Радош Ракуш

О К И

Света Гора, августа 1982. године.

Стазе које воде од манастира до манастира типично су пешачке, узане и од дуговековне употребе утонуле у тло понегде и више од 50 цм. Где год је то било могуће, посебно на успонима, ојачаване су каменим плочама у виду импровизованих али сликовитих степеника. Тло је прилично каменито али и рапчишћавано, онако узгред. Постало је тако, без неког реда, гомила зубатог камења које је непријатно, а ноћу и опасно провиривало између песковите и црвенкасте земље. Све овде упућује пешака на опрез!

Стаза која повезује манастире Иврион, Пантократор и Ставроникиту, још је опаснија јер води непрекидно стрмом и оштром литицом, самим њеним рубом, испод које се море пени откривајући повремено огромно и оштро стење.

Као и увек, када ходам журим. Без разлога. Овде сам »летео«, такође без разлога. Циљ, мада ничим посебно истакнут, био је Ватопед. Они који боље познају прилике на овој земљи, упорно су ме одвраћали нудећи гостопримство, образлажући податком да је до Ватопеда потребно најмање 6 часова хода од задњег приобалног манастира у овом делу Пантократора.

На то нисам пристајао из маратонског поноса, а и нешто нејасно ме је гонило да заноћим у Ватопеду.

Враголомни ход, а тако се једино и могло ићи, убрзо је постао колико опасан толико и забаван. Поглед сам »поставио« на непун метар испред, а ноге сам једва стицао да постављам између камења које је апсолутно непредвидиво искакало из вијугаве стазе. Забава је била у томе да се стопала поставе увек на равну површину што

је у доброј концентрацији и успевало и истовремено убрзавало ход. Најмања грешка, не само што би упропастила труд, већ би и претила повредом, што је тада најмање било пожељно. Драж те »игре« била је у чињеници да после извесног времена напор и успеха. Брзина се може повећавати, што неодољиво подсећа на описе делотворности извесних Зен техника. На овај начин сам прешао велико растојање а при том је психолошки напор надмашио физички.

ПОВЕЋА
ПОВЕЋА

Догодило се после двадесет минута синхронизованог хода. Моје ноге су задивљујуће избегавале сваки камен и већ биле способне да предвиде наредну ситуацију, када је ритам нагло и шокантно био прекинут иза једне повеће стене. У једној секунди, у тренутку када се моја десна нога устремила ка тлу, угледао сам две калуђерске главе које су вириле из земље. Ону леву сам површно осмотрио, за разлику од десне, коју само што нисам нагазио. Тргла се као пренута из дубоког сна и одбацила ме снажним повиком »ОКИ«. Био је то снажни баритон који је имао Моћ.

Шума, камење, стаза, небо и све остало помешало се у снажном ковитлацу који ме је уздигао с тла, утроба је кренула ка коленима а нечија снажна рука завитлала у црвену и топлу праšину. Дужина скока, пре лета кога сам морао извести, није се могла објаснити акумулацијом снаге из страха или наглом мобилизацијом одређених моћи бића у ванредним околностима. Прашина у коју сам се сручио била је иста она из пристаништа манастира Ивриона, удаљеног тих двадесетак минута хода. Видео сам исте оне раднике који су истоварали велике количине дрвета с бродића у луци како се у смењу забављају положајем у коме сам се, у великој збуњености, затекао. Један је, на опште задовољство, пришао и нежно ме подигао у наручје нишући ме као рођено дете, изговарајући неке препознатљиве и умирујуће ритмове. Остали су се превртали преко големих стабала, довикујући му нешто и подржавајући га у тој комедији. Покушавајући грчевито да активирам свест и вољу, изгледа да сам успешно стао на властите ноге, јер сам, можда из још неке чудне али познате позиције, видео оног радника који се ваљао по црвеној праšини имитирајући ме, док му је дрги прилазио, мора се признати уз много глумачког дара, и покушавао да га узме у наручје. Комичност је сада ушла у неку властиту барокну завршницу хранећи се све новим моментима. Онај који је лежао био је неупоредиво крупнији од овог који је покушавао да га подигне, пренаглашавајући гестовима реалну чињеницу да он то није у стању. Онај који ме је имитирао устаде одједном сам и наглим скоком ускочи овоме у раширене руке које не само што нису биле довољно снажне, већ су биле и изненађене, тако да се обојица сручише на тло. Смех је постајао заразан. Радници

су се забављали тим новим моментима, изненадном инспирацијом, прилазећи један по један у покушају да ове покупе.

Било ми је веома непријатно уз сву збуњеност, па искористих њихово лакрдијање да се неопажено извучем и кренем истом стазом с потпуним расулом појмова. У таквим ситуацијама отказује разумско опхођење. Тада се следи нека друга, парадоксална логика. Ходајући поново добром брзином пажња је била усмерена у размену звука зујања, између пупка и потиљка главе.

Иза оне стене коју сам одмах препознао и то не само визуелно, на малом заравњеном проширењу стазе, вириле су из земље две калуђерске главе. Обојица изразито светле пути, косе везане у пунђу и дуге браде, били су закопани у земљу читавим телом до глава. Онај с леве стране био је потпуно укочен и одсутан, подсећајући на помало чудну новинску фотографију. Онај на десној страни био је »веома жив«. Сав је треперео. Лагано и развучено, скоро да отпева оно исто »Окиитии« и намигну. Не бих рекао да је то било оно право несташно намигивање, већ пре некакав грч испод десног ока који се, ето, по сличности везује за поменуто искуство. Када год би »намигнуо«, а то је постало учестало, осетио бих кочење тела, непријатно и болно, што ме је натерало на неке чудне одбрамбене покрете, што је овога вероватно забављало. Нека слутња, да се он са мном шали на чудан начин, спасила ме панике од које нисам био далеко. Када ме је поставио наспрам себе, сасвим укоченог, загледа се нетремице тако што је свако око посматрало оно наспрамно. Положај у коме сам се нашао није био нимало лак, а грчеви лица, као једини могући покрети, вероватно су били и једини знаци живота у мени. То што се дешавало имало је неко недвосмислено и конкретно значење које сам осећао у сличним ситуацијама и раније, али је увек било нарушавано на путу ка свести и било је на један нов начин битно. Битније од свега вербалног.

Стање укочености које потраја наједном ме успаничи. Тада се овај уозбиљи и као да се животна сила угаси одједном у њему, сасвим изгуби интерес за мене. Утом нестаде и оне укочености.

За све ово време, онај други, на кога сада обратих пажњу, није ништа учинио чиме би се разликовао од околног камења, што се сада односило и на »намигивача«. Могао сам се лако уверити да ме више не примећују. Били су у неком необичном стању трансa, потпуне одсутности која ми је омогућила да их несметано обилазим и загледам.

Онај који их је закопао урадио је то вешто и професионално, постављајући их по некој потреби сучелице, одмах до ивице стазе, очистивши притом читав простор од свега што није била фина ситнозрнаста земља.

ПРЕСТА
ОКТОБРА

После десетак минута, терен у пречнику од око два метра поче да мења боју. Црвену боју печене земље поче да надјачава светлозелена која је изнад свега била пријатна. Поред пригушеног сјаја имала је и неку заводљиву интимност и топлину.

ПОВЕЉА

Сада се дешавало нешто занимљиво. Почех наједном да осећам неку пријатну слабост. Снага из мене буквално је истицала кроз стопала. Искорачим из већ позеленелог круга и већ се осетих боље. Стојећи пред њима, лагано сам експериментисао улазећи и излазећи у релативно кратким временским размацама. Повремено бих улазио и задржавао се читавим телом и јасно осећао надолазећу изнемоглост која је претила да ме зароби до неизвесности. Изгледало је да околни простор постаје акумулатор животне енергије, што је очигледно потврђивало и растиње на рубовима круга које је нагло венуло, односно бивало буквално спарушено.

Размишљајући шта да учиним, све да прекинем или некако другачије ангажујем, сетих се оне речи која ван моје контроле, као да је само чекала да допре до свести, нагло излете и чух себе како се нељудским гласом продрах »Окииии«. Истог трена обојица оживеше и видех их спојене у једној слици како једновремено намигнуше па ме одмах потом поново и на исти начин несташе. Иако поновљено искуство, изненађење није било ништа мање. Осећај губитка свести од кога се све расплињује, дочека ме поново у оној истој луци у којој сам се и први пут обрео. Прво што сам изгледа радио било је да ускладим покрете и положај тела из страха да се не понови она комична и помало понижавајућа сцена. Међутим, у близини није било никога. Владала је потпуна тишина. Једино ме је чудило небо, опасно натмурено, а било је без облачка од тренутка када сам се искрцао у луку Дафне.

Устао сам и по трећи пут прешао исто растојање. Иза стене где су се до малопре одвијали чудни догађаји, сада није било никога. И не само то. Никаквих трагова који би нагостили ископавање. Около је било разбацано што мање—што веће камење између којег се пробијала трава стара сигурно више дана.

После неколико дана и много необичности напустио сам Св. Гору. Недељу дана касније обрео се на Метеорима, у срцу таласасте Тесалије. Читав овај крај је чувен по необичном изгледу и сасвим везује пажњу посетилаца.

Један од најпривлачнијих и највећих тамошњих манастира је Варламон који је директно везан и за српску средњовековну историју и културу. На улазу, велики ред као и пред свим осталим метеорским манастирима. Купио сам карту за ондашњих 10 драхми и застао у пространом предворју где су туристи куповали разгледнице и сувенире.

Наједном чух с моје леве стране, баш у висини уха, познати али сасвим утишани глас који отегну »ОКИИИ« и осетих топао дах на врату. Претрнух. Како сам се нагло окренуо скоро да се залепих на познато лице истог оног калуђера »намигивача«. Усправио се и одмакао око три корака. Прво се лагано смешио уживајући у мојој одузетости и збуњености, а онда поче наглас да се смеје на најдобрамернији познати начин. Био је доброћудан и благ. Пружао је руку ходајући према мени и даље се смејући. Устанем и испружим руку као и он у знак поздрава уз несигурни осмех који ме је полако опуштао. У оном моменту када су шаке требале да нам се споје, доживех нови нечувени шок. Испод његове мантије а у висини руку, хитро »испаде« трећа шака која ме чврсто стеже. Чух овога како уз пригушен смех понови »Оки«, а трећа шака ме скамени. Иако се све одиграло брзо, могао сам видети. Била је то дечија рука, нежна и хладна, демонска и невероватно снажна. Од њеног додира ми се смучи. Нагло ми се повраћало.

ПОВЕРА
ОКТОБРА

Повукао сам хитро руку назад али сам успео да је одвојим тек у поновљеном покушају. Овај се измакао корак два уназад, показујући широм раширене руке и подижући рамена с невиним изразом лица као да се оправдава.

Сео сам на оближњу клупу док ме је овај очински тапшао по лебима смејући се и изговарајући нешто неразумљиво али и утешно.

САН О ЛЕСТВИЦАМА И КОМИЧНИМ РИБАМА

Средином фебруара 1984. године трчао сам непланирано и неопрезно, пуна два маратона у року од три дана и између њих још 20 км. Због превеликог напора осећао сам непријатност у левој страни тела. Навикнут на свакодневне дуге и напорне тренинге, опоравио сам се брзо. Исте вечери по задњем маратону, имао сам необично стање свести.

Закорачивши у собу уз неугодан притисак »гвоздене руке« по левој страни, а посебно око срца, наједном ми се видно поље замрачи. Потраја то кратко подсетивши на некадашње несинхронизоване филмске пројекције које су обиловале сличним паузама — замрачењима пред наредну сцену.

»Слика« се појави врло брзо, јасна и стварна по себи. Стајао сам испред једног великог пливачког базена, плавог и сјајног. Чисте и блиставе керамичке плочице чиниле су га отменим. Три до четири метра од његове ивице започињао је густо мрак иза кога се наслућивала бесконачност.

Налазио сам се с доње, уже стране базена у висини платформе за спасиоце, али не у својој укупности. Пре би се рекло да је ту била присутна свест, емотивност и читав остали духовни апарат. Све осим тела.

Било је удобно. Никаквих сметњи, пријатна ослобођеност, никаква пристрасност. Једино знатижеља позната од раније. Јединствено »осећање« које је повезивало све остале необичне »догађаје«.

Стрљившоћу која ми није баш својствена, посматрао сам наспрамну страну базена, бројећи одразна места и упоређујући њихову релативно малу масу с огромним бројевима којима су обележена заједно с пливачким стазама.

Ишчекивање!

Све започе уласком двојице људи средњих година, веома тамних и без лица. Корачали су оштро и сигурно, наглашавајући јасноћу намере. Између себе су носили с великом лакоћом (!) огромни златни краљевски трон.

Лепота овог »престоља« могла се упоређивати с најлепшим примерцима које је историја уметности забележила — монументална с дебелим савијеним ногама (слично рокају), са стопама које су се завршавале сна-

жним лављим шапама и огромним канцама. На њима је био истакнут сваки мишић. Наслони за руке такође су имали позамашну масу, савијени су и завршени на исти начин. Леђни део истакнут је високо изнад потиљка главе и био је богато декорисан рељефним импровизацијама вегетабилних орнамената на чијем врху се налазила монументална лавља глава окружена огромном златном гривом.

Наслон се завршавао великом краљевском круном на лављој глави раскошно украшеном инкрустацијом од драгог камења и слонове кости. Читав трон сијао је златним сјајем и лепотом.

Када га она двојица спустише, заузе готово читаву четврту и пету стазу. Оно »Ја« на супротној страни било је задивљено, на један виши начин од уобичајеног људског. Најважније у том осећању је чињеница да га сјај и величина нису учинили нимало мањим од оног што јесте. Чак би се могло рећи да га је поменути приказ још више учврстио у извесној постојаности.

То немумто сучавање изнедри нешто као тумачење или објашњење намере. Помало далеко и наслућујуће, али довољно:

Тај трон је био »оно што је живот у мени«. Сва његова лепота, сјај и драгоценост нису се директно односили на »мој живот«, већ на »животни принцип по себи« а у мени. С тиме сам био сагласан јер и мој однос према животу не претпоставља баш такве атрибуте, без обзира на сва уважавања.

»Ја« на супротној страни појача пажњу, а знатижеља нестрпљење. Оно што се имало догодити објашњено је директним сазнањем: трон ће бити поринут у воду, па ако потоне, то ће бити крај боравка животног принципа у мени, а ако не, сматраће се само одложеним.

»Ја« је реаговало доста чудно. Све се то на њега односило да би било равнодушно, али никаквих знакова узбуђења! Присетивши се извесних логичности по искуству, неизвесности не би требало да буде. Али ипак! Јавила се нека могућност изненадна и равна претходној слутњи. Њу нису пратиле никакве логичности, нити рационалне разложности.

Овим се драматичност подиже до врхунца, мада »ја« није напуштало оквире знатижеље.

»Када су сви били обавештени, отпоче!«

Она двојица који су непрекидно стајали непомицни и симетрично удаљени, прибоше, прихватише трон са стране, лагано га наднеше над ивицу базена и испустише! Овај нагло потону, скоро до круне, али се и нагло поврати смањујући осцилације по дубини све више, да би се површина воде коначно затегла линијом на висини већој од половине трона. Део трона под водом је врло мало премашао онај над водом. Ситуација је нагло окончана у смислу коначног и јасног одговора, што је деловало као катарза и прекогниција.

ПОВЕЉА
ПОВЕЉА

Околина базена нагло поче да се затамњује а »Ја« посматрач осети неодољиву потребу за сном у који великом брзином и потону. У задњем тренутку, а пре него што »ћу« утонути у сан, видех опет сасвим јасно, како из мрака изабоше две лавице, елегантне и снажне, које с великим достојанством прошеташе бочним, дужим ивицама базена. Ход и држање могле су мерити с краљевским достојанством и одмереношћу. Кретале су се према месту где је »Ја« нестајало у сну, али пре него што стигоше, нестадох.

ПОВЕЉА
ОКТОБРА

Садржај сна започе истог тренутка. Затекох се у сивом неограниченом простору у коме није било ни »горе ни боље«. Предамном велике лествице које у небо одлазе (просторни парадокс), или су већ у њему. Учини ми се да су представљале везу »с горњим небеским сферама«. Јасно видим да су танке, лагане и да започињу негде поред мене (с десне стране. Ја лежим или лебдим, у потпуности замотан у завоје као Лазар у Васкрсењу или као египатска мумија.

Однекуд пристигоше рибе у значајном броју, неочекивано комичног изгледа. У типу су биле познате, помало уопштене али и превише деформисане обимном линијом, што се посебно односило на њихове главе. Бојом су следиле простор, тако да се свако удаљавање доживљавало и као стапање с њим. Њихово несташно пливање које је излазило из оквира »нормалног понашања риба« носило је поруку и требало је схватити као завршницу садржаја.

На једној од завршних пречага лествица седео је чудан, претећи и злослутни пернати створ из реда птица. Није се померао нити било како реаговао. Латентна претња. Зло које чека!

У простору се затим појавише непривални кругови, правоугаоници, праве линије и у мојој непосредној близини равностранни троугао, сви светлији и интензивнији од сиве позадине, мада у истом бојеном оквиру. Они су у доброј мери освежавали »сцену«, највише светлином и нудили сопствену симболику превише уопштено.

Сан се оконча нагло и необично. Прекину се или доврши у тренутку када осетих да ми се »постави« обли и хладни камен на пуцак. Онфалус. Мој коментар: ПРЕ-ТЕРАНО.

Оно »Ја« се није пробудило поред базена. Учинило је то спајањем с телесним принципом у поновљеној мрачној фази која опет потраја кратко, и затекох се у истом положају у коме је и све започело, чудећи се искључиво необично доживљеном времену.

Моје укупно биће доживело га је као одређено трајање.

»Ја« као трен, крај базена и као вечност у сцени с лествицама и комичним рибама.